

Vorbereid door Bert Dijkman, Cees de Gier, Einar Sies

Welkom

Zingen: Altijd aanwezige (map 94a)

Inleiding

Congo schreien en Ivoorkust kreten. Termen die Huub Oosterhuis bezigt in zijn vrije vertaling van Psalm 116.

Dit daagde mij uit om eens in die psalm te duiken. Gaat het over een altijd aanwezige, of een soms zo afwezige. We legden die vrije tekstbewerking naast een weliswaar moderne vertaling van Gerard Swüste die wat dichterbij de letterlijke bijbeltekst staat. Zullen we eerst weer wat zingen.

Zingen: Gij zijt voorbij gegaan (VL462)

Lezing: **Psalm 116 vers 1-2, 10-19** (vertaling: Gerard Schwüste)

- 1 Ik heb lief,
want de Levende hoort mijn stem, mijn smeken,
- 2 Want hij heeft zijn oor toegewend naar mij
en dag aan dag roep ik hem aan.
- ...
- 10 Ik vertrouw, ook als ik alleen maar zeggen kan:
'Kijk mij, ik heb het zwaar te verduren.'
- 11 Kijk mij, ik zei in opperste verwarring:
'Alle mensen zijn bedriegers!'
- 12 Hoe kan ik iets terugdoen voor de Levende,
voor alles wat hij voor mij doet!
- 13 De beker van bevrijding hef ik omhoog,
ik roep de naam van de Levende aan,
- 14 ik houd me aan wat ik de Levende beloofd heb
voor de ogen van alle mensen.
- 15 Voor de Levende is het heel wat
als wie hem trouw is moet sterven.
- 16 Ach, Jij, ik ben toch je dienaar,
ik ben je dienaar, het kind van je dienares.
Jij maakte mijn boeien los.
- 17 Aan jou breng ik een dankoffer
en Jouw naam roep ik aan.
- 18 Ik houd me aan wat ik de Levende beloofd heb
voor de ogen van alle mensen.
- 19 In de voorhof van het huis van de Levende,
in jouw midden, Jeruzalem.
Zing voor hem!

Zingen: Die mij getrokken uit de schoot (VL 178)

Lezing: **Psalm 116** (uit Huub Oosterhuis: 150 Psalmen vrij)

Ik heb lief jou
luisterende genegene
naar mij toegebogen
naar mijn prevelende lippen
mijn mond die schreeuwt
die in de dood is

die van de hel roept
jou, de Naam die je bent.

hoor mijn ziel in vlammen
die jou vloekt en vleit
dovekwartelgod
almachtige dovenetel
luiste je? Wat hoor je?

Congo-schreien
Ivoorkust-kreten?
En mij, zo schamper
en boos als ik ben?

Mijn ziel moge vliegen
door tranenbuien
over doodsvlakten heen
naar een rustplaats
in het land der levenden.
Weet nog, jij,
hoe wij begonnen zijn
toen ik uitkwam
uit de schoot van jouw meisje.

Ik heb jou lief, toegenegene,
wil nooit meer eenzaam zijn
ten einde toe.

Luisteren: Liefde wanhoop (VL 792)

Overweging

Ongeveer een maand geleden stond Leo hier op deze plaats en hij lichtte toe, waarom hij graag gebruik maakt van de Naardense Bijbelvertaling, een vertaling, die dichtbij de Hebreeuwse oertekst blijft, en daarin laat meeklinken in wat voor een tijd en cultuur die tekst ontstaan is.

Als je het daar tegen afzet, is de terminologie, die Huub Oosterhuis in zijn vrije psalmbewerking van psalm 116 bezigt, je reinste blasfemie.

Het is onbestaanbaar dat een Hebreeuwse psalmist van voor onze jaartelling tegen God zou spreken in termen als dove kwartel God, of almachtige dovenetel.

Zelfs als je in deze tijd in de bible belt gaat staan met deze tekst, ben ik bang dat de tomaten of eieren je om de oren gaan vliegen.

Toen ik deze psalmbewerking voor het eerst las, heb ik even hartelijk gelachen, en juist daardoor werd ik uitgedaagd om er eens wat dieper in te duiken.

We hebben ervoor gekozen om de vrije tekstbewerking van Oosterhuis naast een vertaling te leggen, die iets dichter bij de letter van de bijbel ligt. Deze vertaling is van de hand van Gerard Swüste.

De rode draad die door de psalm heenloopt, is een gevoel van dankbaarheid.

Er zijn twee elementen die die dankbaarheid voeden. Er ligt een crisis ten grondslag aan die dankbaarheid, waarbij de psalmist zich heel erg wanhopig moet hebben gevoeld.

Swüste vertaalde dat met: "Kijk mij, ik heb het zwaar te verduren, kijk mij, ik zei in opperste verwarring: 'Alle mensen zijn bedriegers.'" In de bijbel vertaling staat niet verder omschreven, waar het concreet op slaat.

Oosterhuis heeft het in zijn bewerking wel geprobeerd in te vullen: "Luister je? Wat hoor je? Congo schreien, Ivoorkust kreten ?

En mij, zo schamper en boos als ik ben?

Wij zouden dat moeiteloos kunnen actualiseren met het roepen van de slachtoffers van de toeslagen-affaire en van de mensen, die, op de vlucht voor geweld, stuiten op de onverbidelijke grenzen van Europa. Hoort God ze? Waarom grijpt hij niet in?

De crisis van de psalmist heeft hem bitter gestemd: alle mensen zijn bedriegers, niemand is meer te vertrouwen. Alsof de Prediker uit het Oude Testament aan het woord is, die slechts oog lijkt te hebben voor de duistere kanten van de mensheid: het is allemaal ijdelheid wat we zien en meemaken. Schone schijn en illusies van geluk. Het is een verleidelijke houding in sombere tijden, het is zelfs aanstekelijk om mensen in die negatieve houding mee te nemen. In een tijd van profiteren, van zoveel mogelijk materieel gewin, is er soms geen andere muziekje dat afgespeeld kan worden, dan de melodie van de neerwaartse spiraal.

Hoe dan ook, de crisis is overwonnen en de psalmist uit zijn dankbaarheid daarover aan de Levende.

Een tweede element dat ten grondslag ligt aan de psalm is, denk ik, het contrast tussen het gevoel van die crisis. Ik sta er helemaal alleen voor, ik voel me zo verdomd alleen. Oosterhuis heeft het over mijn mond die in de dood is

En de andere kant, als de crisis overwonnen is, de blijdschap daarover delen in de gemeenschap, niet meer alleen. De omslag van: alle mensen zijn bedriegers naar "Ik houd mij aan wat ik de Levende beloofd heb voor de ogen van alle mensen".

Zijn teleurstelling in de mensheid heeft hem niet verbitterd gemaakt en hem afgestompt tot een knorrige mopperaar, maar heeft hem doen realiseren dat er werkelijk maar één fundament is dat onwrikbaar is en dat is de gerechtigheid van de Levende. Dat wil hij delen met heel het volk. Of zoals Oosterhuis het uitdrukt: Ik heb lief jou toegenegene, wil nooit meer eenzaam zijn ten einde toe.

Luisteren: Lied tegen de nieuwe armede (VL 871)

Voorbeden

Zingen: Tafelied: Moge ons verschijnen (VL 452)

Breken en delen

Zingen: Onze Vader verborgen (map 44)

Actie en informatie

Lezen: Psalm 116 – iets terugdoen (Uit Karel Eyckman: Een knipoog van u zou al helpen)

Psalm 116 – vers 7-10, 12

- 7 Keer mijn ziel weer terug naar rust
- 8 U hebt mijn ziel gered van de dood,
mijn ogen van tranen gedroogd.
- 9 Nu mag ik wandelen
voor het oog van de Heer.
- 12 Hoe kan ik aan hem terugdoen,
wat hij voor mij heeft gedaan?

Karel Eyckman:

IETS TERUGDOEN

Het scheelde geen haar
of ik was uitgegleden
weggezakt in een bewusteloos bestaan.
Het was met mij zover
dat angst mij in de greep kreeg
want ik had al mijn moed laten gaan.
Ik wilde alleen nog maar
ophouden met leven
dus wat mij betreft ging ik er definitief aan.

Totdat ik opeens
bij mijn kladden werd gegrepen
op het nippertje gevat bij mijn kraag.

Zonder enig pardon
in het even teruggesmeten.
'Of wil je liever dod?' was de vraag.
Beide benen op de grond
vaste voet op vaste bodem
weg uit het verleden naar vandaag.

Dat ik opnieuw begin
heb ik aan hem te danken
terugbetalen is waar ik naar streef.
Daartoe ben ik nu hier
tussen de mensen.
Alles wat ik kreeg, wordt nu wat ik geef.
Dat ben ik wel verplicht
niet om quitte te spelen
maar om iets terug te doen zolang ik nog leef.

Zingen: Die mij droeg (VL 239)